

Dnr 177/12

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om översyn av reglerna om samordning av arbetslöshetsersättning med pension

Sammanfattning

Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) anser att reglerna om samordning av arbetslöshetsersättning och pension bör ses över. Framst gäller det samordningen med den allmänna pensionen enligt socialförsäkringsbalken och då särskilt premiepension.

Det är främst två problem som SO har uppmärksammat och som SO anser bör åtgärdas:

- Reglerna fyller inte den funktion som var avsikten med samordningen
- Reglerna är svåra att överblicka för enskilda

SO anser att det i dagsläget inte finns något annat syfte att samordna pension med arbetslöshetsersättning än att förhindra överkompensation av *arbetslöshetsersättningen*. Det finns redan idag regler för att förhindra överkompensation av arbetslöshetsförsäkringen för den som med anledning av arbetslöshet får ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, exempelvis allmän ålderspension. Avdrag från arbetslöshetsersättningen föreslås upphöra om pensionsuttaget återkallas.

Bakgrund

Gällande reglering

Den som har tillerkänts allmän ålderspension kan få en dagpenning på högst 65 procent av sin dagsförtjänst (27 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF). Denna procentsats är inte beroende av hur stor summa, eller andel av pensionen, som betalas (eller betalats) ut. Uttag av allmän ålderspension enligt socialförsäkringsbalken kan göras med 25, 50, 75 eller 100 procent. Dagpenningen ska även minskas med 1/260 av årspensionen (32 § ALF).

Högsta förvaltningsdomstolen har den 23 maj 2011 i mål nummer 3384-10 slagit fast att arbetslöshetsersättning ska samordnas med tillerkänd pension även sedan pensionsuttaget har återkallats. I domen hänvisar Högsta förvaltningsdomstolen till lagens ordalydelse (*har tillerkänts pension*) och till att det i förarbetena uttalas att den

som har tillerkänts pension inte ska kunna slippa ”avdrag” genom att frivilligt avstå från att lyfta pensionen.

Samordningen av arbetslöshetsersättning med pension regleras i 27, 32 och 33 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i 5 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.

Överväganden

Reglerna fyller inte den funktion som var avsikten med samordningen

Reglernas syfte som de anges i förarbetena

I förarbetena (prop. 1987/88:114 s. 28 f.) uttalas att det finns två syften med att samordna arbetslöshetsersättningen med pension. Det ena skälet är att *undvika fall av överkompensation* och det andra skälet är att *undvika att personer som inte är reellt arbetsökande får arbetslöshetsersättning*.

I propositionen uttalas att *avdrag från arbetslöshetsersättning ska göras även för den som frivilligt avstår från att lyfta pension*.

Överkompensation

Skälet till att sänka kompensationsnivån i arbetslöshetsförsäkringen till 65 procent för ålderspensionärer var att det var den nivå som gällde ”för hel pension inom flera allmänt förekommande pensionssystem”. Så ser dagens pensionssystem inte ut. I dagens allmänna ålderspensionssystem anges inte några procentsatser, varför det av den anledningen inte finns något skäl att sänka kompensationsnivån för den som tillerkänts ålderspension.

Arbetslöshetsersättning till personer som inte är reellt arbetsökande

När en enskild väljer att göra uttag av sin allmänna ålderspension har detta inte på något sätt gjorts avhängigt av att han eller hon ska gå ner i arbetstid. Pensionsuttagets storlek är inte heller på något sätt beroende av hur mycket den enskilde arbetar. En heltidsarbetande person kan alltså göra uttag av allmän ålderspension om han eller hon önskar utan att arbetstiden eller arbetsinkomsten påverkas.

Ett av grundkraven för att få arbetslöshetsersättning är att man kan och vill ta ett arbete, det vill säga att man är reellt arbetsökande. Samordningen hindrar inte på något sätt att arbetslöshetsersättning betalas till personer som inte är reellt arbetsökande. I värsta fall kan samordningsreglerna ge ett intryck av att den som har tillerkänts pension inte behöver vara reellt arbetsökande på samma sätt som den som inte har tillerkänts pension, vilket i så fall är missvisande.

För den som vill arbeta deltid regleras storleken på arbetslöshetsersättning utifrån den enskildes utbud, det vill säga hur mycket han eller hon vill (och kan) arbeta.

Reglerna är svåra att överblicka för enskilda

Många som väljer att ta ut sin allmänna ålderspension samtidigt som de förvärvsarbetar gör det av helt andra skäl än att täcka en minskad arbetsinkomst på grund av en frivillig nedgång i arbetstid. Syftet kan istället vara att få en bättre ekonomi för stunden, att ta del av förmåner som är förknippade med pensionsuttaget (pensionärsrabatter o.d.), att kunna teckna efterlevandeskydd eller helt enkelt att, för framtida pension, placera pengarna i en annan pensionslösning med bättre villkor/avkastning.

Den som begärt uttag av sin pension kan när som helst avbryta uttaget, exempelvis om den enskildes livssituation skulle förändras. I arbetslöshetsförsäkringens mening är dock pensionsuttaget oåterkalleligt eftersom samordningen ska göras även om den enskilde återkallar pensionsavdraget. Detta kan vara svårt för en enskild att förstå, särskilt om pensionsuttaget görs när den enskilde arbetar. Särskilt tydligt blir detta när det handlar om premiepensionsdelen som kan avse mycket små summor men likväl resulterar i att ersättningsnivån sänks från 80 till 65 procent.

Att betrakta pensionsuttaget som oåterkalleligt i arbetslöshetsförsäkringen anser SO sänder signaler om att den som en gång gjort uttag av pension för alltid av samhället ses som i vart fall delvis pensionerad från arbetslivet. SO har också fått indikationer från arbetslöshetskassorna att det inte överensstämmer med den allmänna rättsuppfattningen att det inte ska gå att ändra sig angående sitt arbetsutbud, i de fall när pensionsuttaget vid ansökan om förtida uttag verkligen föranletts av en önskan att arbeta mindre. Detta gäller också det förhållande att ett mycket litet pensionsuttag, exempelvis några tiotals kronor per månad, gör att kompensationsnivån i arbetslöshetsförsäkringen för alltid sänks från 80 till 65 procent.

Förslag till samordning av arbetslöshetsersättning med pension

Det finns idag regler för att förhindra överkompensation av arbetslöshetsförsäkringen för den som, med anledning av arbetslöshet, får ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan (31 § ALF). Enligt dessa regler görs ett avdrag från arbetslöshetsersättningen så att de två ersättningarna tillsammans inte överstiger den procentsats som gäller för den enskildes dagsförtjänst. SO anser att dessa regler, eller liknande regler, mycket väl skulle kunna användas för att förhindra överkompensation av arbetslöshetsförsäkringen för den som har tillerkänts pension. SO anser att avdraget ska upphöra om pensionsuttaget återkallas.

Med vänlig hälsning

Arbetslöshetskassornas Samorganisation

Harald Petersson

Ordförande